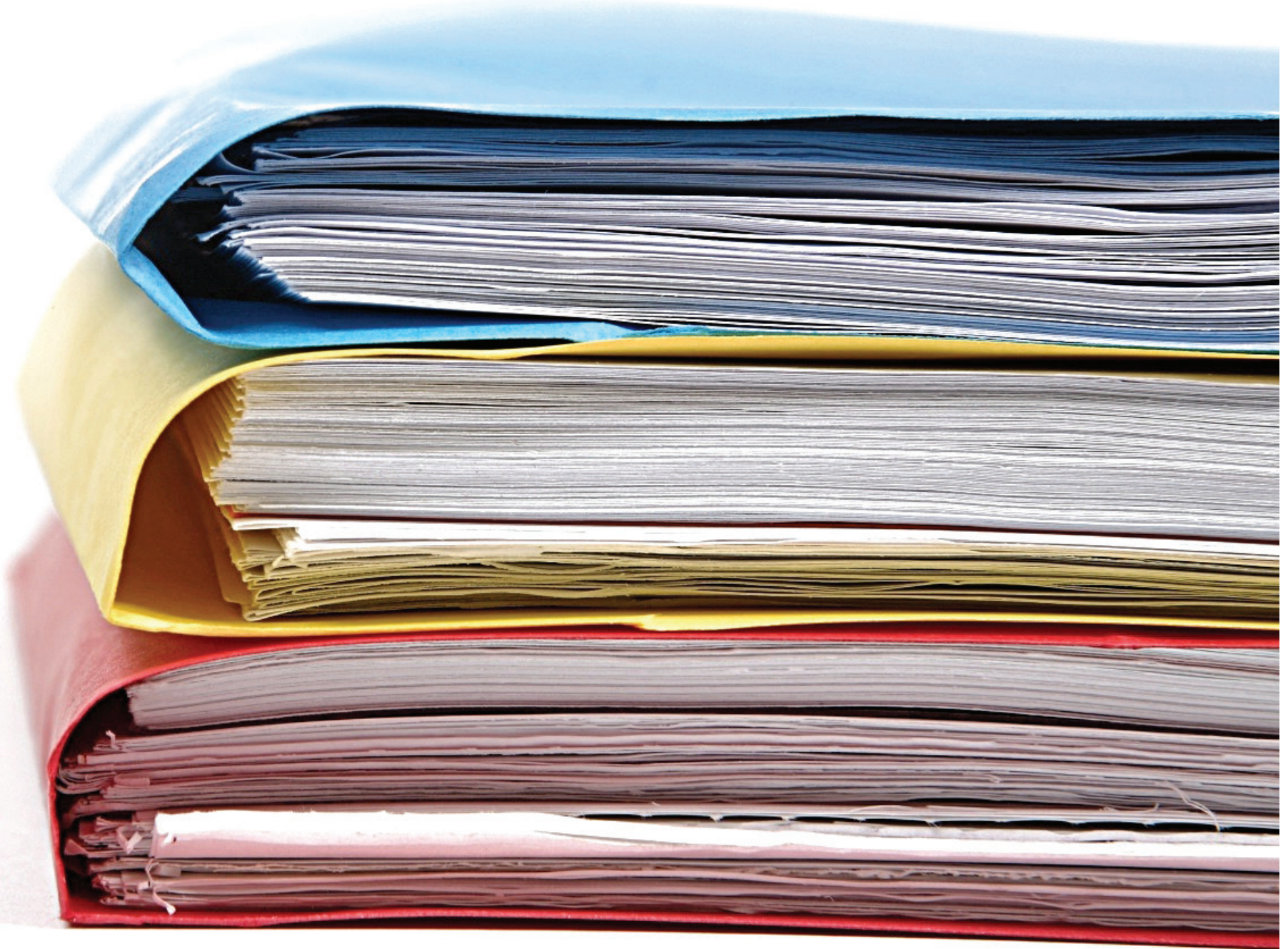

sostatt aftur akkurát sama stað, har vit byrjaðu... »back to scratch«.« Eg ivist ekki í, at starvsfólk á hesum, umframt øðrum reform-raktum aðalráðum og stovnum, hugsað nøkulunda soleiðis: *her er alt broytt, men onki er broytt allikavæl, annað enn øktur ótryggleiki, og tí bæði meira press og meira stress.*

»Privatisering« av stovnunum

Triðja forkláringin er, at almennir stovnar eru privatiseraðir í yvirførdum týðningi. Ráðandi tankagongdin er, at tað almenna pr. definition er bureaukratiskt og óeffektivt, men tá tað ikki kann gerast privat (t.e. skapa profit via ein marknað), so kann tað gerast til nakað privat »look-alike«. Paradoxið er, at hóast á pappírnum ólíkir, so verða almennir stovnar, við og uttan partafelagsheiti, stýrdir eftir somu management-prinsippum. Við tað meinast, at stovnarnir fáa sokallaðar sterkar leiðslur, t.e. leiðslur ið á pappírnum megna »handlikraft«, »broytingarhug« og – ikki minst – »neyva budgettstýring«. Alt skal setast upp í mál, sum skulu røkkast, og hesi skulu kunna mátaskast og vigast fyri at rokna produktiviteten út.

Eg vági tann pástandin, at hóast hetta nýggja *management*, so er úrslitið í stóran mun hvørki blivið betri, tíansheldur effektivari. Tvørturmóti er skapt eitt *top-down* og *málstýring*sveldi, ið alt eftir stovni, hevur: 1) flutt stórar resursir frá úttinnandi uppgávum til leiðsluuppgávur, hetta fyri at uppala

starvsfólk til nýggjar tíðir. Í nærum religiøsum yvirtónum verður stór orka lögð í at arbeiða við visjónum og missiónum, við strategium og málsetningum, við identitetsskapan, positivhugsan og annað uppalandi í nýggju framleiðslumentanina. 2) Í hesi nýggju framleiðslumentan verður fokus flutt frá *endamáli* til bara *mál*. Munurin er, at endamál fokusera uppá fakligheit, grunduppgávur og at tæna brúkarar/borgara, meðan mál eru teknisk, stuttsiktaði og tæna leiðslu/figgjarveitarar. Tað er hendan málfokusering, ið ger, at stjórin í Posta kann fáa omanfyri 100.000 krónur í løn um mánaðin (mál), samstundis sum ein bilverkstaður skal brúka 10 dagar at fáa eitt bræv fram til ein kunda í somu bygd (endamáli) (dømi spottað á Fjesbókini fyri nøkrum døgum síðani). Tað er sama málfokusering ið ger, at fólk í fullum álvara takast við at máta tíðina at vaska eina wc-kummu og skifta eina blæu, heldur enn tað, at ein pensjónistur hevur tørv á umsorgan.

3) Úrslitið er m.a. ein *passivitetsmentan* millum fakfólk, t.e. tey sum mæta borgaranum. Hetta skyldast, at tey eru frátikin fakliga individuella ávirkan og ábyrgd, men skulu liva upp til kvantitativ budgett- og resultatmát, sum tey oftast føla seg fremmandagjörd í mun til. Við passivitetsmentan meinast ikki, at fólk ikki gera sitt arbeiði, tí tað er ikki tilfelldið. Men tá álit er blivið til krøv, tá ávirkan er blivin til mekanikk og umsorgan til kontroll, tá eru reiðskapini til at gera ein veruligan

mun vekk, og tað gevur bæði press og stress.

Vegurin úr pressi og stressi er opinleiki

Í hvønn mun mínar metingar omanfyri eru rættar ella ei, má tann alment ansetti sjálv(ur) meta um. Men tær orsøkir til alment stress og press, ið Johan Dahl rætt nokk peikar á, hava heilt aðrar orsøkir enn borgarans demokratiska rætt til innlit í tað, borgarin sjálvur eigur, figgjar og stendur til svars fyri. Svárið uppá press og stress vita øll, tað er ikki at stongja av, men hinvegin at lata upp. Tí eiga vit heldur at arbeiða fram ímóti:

- Einum almennum sektori, har borgarin fær øktar møguleikar til demokratiska luttøku, tí innlit og onnur demokratisk ávirkan er ikki bara ein útreiðsla, tað er uppaling til samfelagsmedvit og ábyrgd fyri hvørjum øðrum. Tað er ein lívsformur í luttøku og samvirkan, sum stuðla undir menning av lokalsamfeløgum, marknaðum og nýggjum møguleikum. Eisini embætisfólk eiga sjálvandi at hava munandi møguleika at úttala seg, og politisku leiðararnir eiga at vísa í verki, at teir virða henda rættin, tí alt ov nógv almenn starvsfólk tora heilt einfalt ikki at úttala seg.

- Einum almennum sektori, har gjáin millum leiðslu og fakfólk verður tipt. Her kann *tað almenna* læra nógv av modernaði privatarir virkisleiðslu, tí hesar hava langt síðani funnið út av, at vegurin fram er at lata talentini, eldsálirnar og tey fakliga dugnaligu

fáa møguleikan at útfolda seg. Heldur enn at stýra okkara almennum stovnum eftir bókhaldsprinsippum, so mugu vit tora at geva ábyrgd og álit aftur til tey, sum »arbeiða á gólvinum«. Hví skal tað almenna ikki eins væl og *tað privata* hava mekanismur og skipanir fyri, hvussu talent, eldsálir og serliga dugnalig fakfólk kunnu útfolda seg! Hví ikki skapa rúmd fyri at tvætla, eksperimentera og erfara! Hví ikki í nógv størri mun inndraga borgaran/brúkaran í nýskapana. Tey, sum kenna til tað, vita, at í slíkum mekanismum liggur keldan til hálovaða orðið innovatión, og innovatión verður skapt eins væl í almennum sum í privatum regi. Tað vita øll uttan tey ideologiskt forstokkaðu.

- Einum almennum sektori, har grundarlagið millum alment og privat, millum demokrati og marknað, verður granskað, kjakað og ment út frá einum upplýstum orðaskifti og ikki ideologiskum forskriftum. Í alt ov stóran mun verður tað almenna gjørt til nakað forbrúkanði, meðan tað privata verður gjørt til tað skapandi og vinnandi. Sum um útbúgving, barnarøkt og heilsuviðgerðir ikki skapa virði og í veruleikanum eru garanturin fyri, at privat virksema kann lata seg gera! Ideologi av hesum slagi køvur neyðuga kjakið um, at tað finst alment virksema, sum partvíst ella heilt kan privatiserast, men ikki minst, at tað finnast flest møguleikar fyri okkum øll, har alment og privat virksema samvirka.